

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Wolovovits Adélkát Kunágotáról eljegyezte Biedermann Sándor Kisvárdán.

Braun Malvinkát Tyukod, eljegyezte Blum Miklós Nyírbátor.

Bruckstein Szabina Nyíregyháza és Kroó Sándor Kisvárdán jegyesek. M.k.é.h.

Ausch Hilda Bpest, Kluger Mór Cell-dömők jegyesek. (M.k.é.h.)

Schönfeld Ibikét Budapest, eljegyezte Fischl Herman Paks. (A bpesti orth. leányegylet sziv. gratulál.)

Juszt Szórikát Bonyhád, eljegyezte Fein Avrohom Makó. (A makói T. B. gratulálja alelnökét.)

Brillianszerek olesón, elsőrendű aranyárúk, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI., Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúk legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTAMPER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerterveződetag.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

— BEKÜLDÖTT HIREK. A sátorlajjhelyi T. B. új tisztikara: Adler Zoltán elnök, Herskovits Jenő alelnök, Gütek Béla titkár, Groszman Lajos pénztárnok, Kohn Gyula, Kaufman Arnold ellenőrök, Schönfeld Jenő könyvtárnok. Választmány: Krausz Miksa, Lefkovits Miklós, Weisz Károly, Klein Lajos. — A szikszói T. B. választásai: Rosenberg Simon elnök, Lindenfeld Lajos ügyv. alelnök, Herskovits Jenő gondnok, Altmann Rezső pénztárnok, Weiszfeld Dezső ellenőr, Schwarz Henrik könyvtáros. Képviselőtestület: Zoltán József, Flamm Ernő, Márkus Lajos, Flamm Gyula, pótaggok: Reintz, Friedmann.

Magas Tátra! TÁTRALOMNIC! Magas Tátra!
Szigorúan orth. kóser TOBOVITS-PENSIO, Bugsch-villa
Kitűnő konyha, jó kiszolgálás, mérsékelt árak. Elő- és utószezonban 10% engedmény. Lakodalmak és bankettek elő-utószezonban legszebb kivitelben. Soviajszkor minjon a házban. Közlelbi felvilágosítás: Josef Tobovits, Tatranska Lomnica, Villa Bugsch. (Tel.: 38.)



Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szörmeárul elismerien jutányosak

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostsyaárúk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-lyegeken is.

25 ÉVES fiannak, művelt, ben-tajró, jó iparral és jelentékeny saját megtakarított tőkével rendelkezik, megfelelő partit keresek. Jelige: „10-12.000”.

SZORGALMAS, jóindulatú, gyermek-szerető mindenre zsidó lányt keres: Fischer főrabbiné, Szécsény.

BENŐSÜLNÉ földbirtokos családból származó, intelligens, jómegjelenésű, 37 éves önálló fiatalember, vallásos érzelmű gazdálkodó családba. Érdekeltek levelét „Tehetséges gazda” jelígre kiadóra kérem.

Jelígés hirdetések feladóinak címét díszkrécióban tartjuk.

KIVÁNDORLÁS miatt átadó nagy vevő-körrel rendelkező, 28 éve fennálló vidéki bűrüzlet és divatruház, továbbá eladó vagy bérbeadó 15%-ot jövedelmező ingatlan. Schächter Jakab, Ózd-Bolyok.

MÁTRAFÜRED legszebb helyén megnyílik az ismert Mandl orth. kóser penzió és étkezdé, a strand közelében. Autóbusztól 1 perc a fenyvesben. Olcsó előszekoni árak.

KERESEK kisebb családomhoz megbízható, perfekt, vallásos szakácsnét, ki házvezetési teendőket is végzi. Cseléd van. Igénymegjelölés mellett eddigi működés közlendő. Schwarz József, Sárvár.

„HIRSCH POSTA” jelígre levél van a kiadóban.

FŐZNI TUDÓ vallásos fiatal leány háromtagú háztartásomba felvétetik. „Szerencsre” jelige.

Butor, uj és használt;

hálók, ebédlők, modern kombinált és uri szobák nagy választékban, olcsón. Részletre is. Vétel, csere, eladás. VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.

(Szombaton zárva)

x Pollák Sarolta kozmetikus (Andrássy-út 32.) *Miracle* szépségpolírozásai-
nek használati módját a Nemzetközi Vá-
sárra felránduló hölgyközönségnek kész-
séggel díjtalanul bemutatja. Összes szép-
séghibák kezelése. Végleges villanyos
szőrtelenítés. Szemöcsirtás. Kvarc.

15 ÉVES volt böcher vallásos családból
elmenne iparosnak vagy kereskedői ta-
noncnak. Klein Henrik, Hosszúpályi.

VIDÉKI vallásos orth. hitközség oly val-
lások böcher keres melamednak és sa-
mesznak, aki az eddigi melamed-sa-
mesz fiatal, bájos leányát feleségül ve-
szi. Pályázatokat „Biztos jövő, 5698”
jelígre a kiadó továbbítt.

Jelígés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.

PÉNZBESZEDŐI, raktárnoki, mikvöke-
zelői, vagy irodai állást keresek, 1000
P óvadékat nyújthatok. Jelige: „Meg-
bízható 1938”.

VALLÁSOS uricsaládból származó ju-
goszláviai nagykereskedő hasonló csa-
ládból nősilne. Leveleket „30.000” je-
lige alatt továbbítt a kiadóhivatal.

GABELLA- és mikvefűrdőjegyek pontos,
megbízható füzet. és sorszámozással,
14-féle színű papíron, 100 lapon töm-
bökbe fűzve; anyakönyvi kivonatok,
keszűbek finom fehér papíron nyomtat-
va kaphatók: Schwarz Lipót könyv-
nyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m.
Mintákkal és árajánlattal szolgálók.

KERESEK perfekt, megbízható, vallá-
sos szakácsnét. Cseléd van. Stark Her-
mann, Berettyóújfalú.

MELYIK Balatonkőnyéken vagy ma-
gaslati helyen, esetleg annak közelében
lakó orth. család küldené fiú-, vagy
leánygyermekét 6-8 heti üdülésre ti-
szaparti nagyközönségbe oly módon, hogy
ugyanazon időre e célból fiamat látná
vendégül. „Csere” jelige.

MEGVETTEM árusításra a Központi
Iroda m gdcisült elnökhelyettesének
R. Chájim Előzor Hartsteinnak z.l. ér-
tékes szfórim-hagyatékát. *Meisels* hé-
ber könyvkereskedő, talisz-szövő és
streimli-készítő, VII., Rombach-u. 8.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatalos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנעס יידישע צייטונג

ג'ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., BÓTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A rituális metszés betiltása következtében négy százezer ember nem fogyaszthat marhahúst, amiért a gazdák is sürgetik a tilalom hatályaon kívül való helyezését

A képviselőház többsége minden bizony-
nyal elfogadja a zsidó törvényjavaslatot.
Hogy milyen hatással lesz a közgazdasá-
gi életre, nem fog-e többet ártani, mint
amenyit használni akart, nem lesz-e
egyetlen eredménye, a zsidó existenciák
ezreinek nyomorbotasztatása — ki tudná
ezt előre megmondani. Mit tudunk ellene
tenni, mi zsidók? Talán semmit. Ha a
képviseelőházban annyi kiváló keresztény
ember, érvei hatalmával, meggyőződése
hevével, páthosza nemességével, meggyő-
ződése bátorságával nem tud változ-
tatni a helyzetet, akkor zsidó részről
minden kísérlet meddő, mert annyira
össze van szőve a mai antiszemizmussal,
amelynek elsősorban gazdasági okai
vannak, Be kell tehát várunk higgadtan
a dolgok alakulását.

Ellenben igen természetes, hogy illeté-
kes köreink állandóan napirenden tart-
ják a rituális metszés tilalmának hatá-
lyon kívül való helyezését, mert annak
fenntartása senkinek nem használ, ellen-
ben a lakosság nagy rétegének árt.

A metszés betiltása egyaránt sérti
és bántja a zsidó egyént, a zsidó val-
lást, a parasztgazdát és veszélyez-
teti a hitközségeink fennállását.

Miért is kell 400.000 ember mindennapi
életébe beavatkozni szükségtelenül?
Több mint négy százezer embertől meg-
vonják a marhahús fogyasztásának lehe-
tőségét. Ez nem túlzott szám! Habár mi
fájdalommal állapítjuk meg, hogy a zsi-
dóság egy része a ritualitást a husfo-
gyasztásban nem vette szigorúan, de ez-
zel szemben áll a tény, hogy azok is, akik
házon kívül megsértik ezeket a tradi-
ciókat, a háztartásaik zömében ragasz-
kodnak a ritualitáshoz.

Milyen állami érdek fűződik tehát
ahhoz, hogy lehetetlenül tessék négy-
százezer embernek a marhahúsfo-
gyasztást és ezáltal a belföldi fo-
gyasztásban mesterségesen ízdekn
elő nagy kiesést?

De ez az ügy egybeolvadt a zsidó kö-
zösség dolgával és érdekével is. Hitköz-
ségeink a rituális husból befolyó fo-
gyasztási adó elmaradásával összomla-
nak, mert nem tudnak kötelességeiknek
eleget tenni. Mit csináljanak a bajjau-
tott hitközségek, ha meg akarják őrizni
erkölcsi jellegüket? Mondjanak föl alkal-
mazottainknak, akik esetleg évtizedeken
át szolgálták a szent ügyet a falat ke-
nyérért? Ezt nem lehet megtenni. Az ed-
digi alacsony fizetéseket sem lehet le-
csökkenteni. Vagy talán emeljék a hit-
községek az adót? Legyenek a nyomor
feladatára, onnan szedni pénzt, ahol
nincs? A hitközségek zöme szegény em-
berekből áll, akik elértek a teherviselés
véghatáráig és ne felejtsük el: a hitköz-
ségek erkölcsi testületek, nem járhatnak
el, mint az állami adóhivatal, nem
transzferálhatnak butorokat és nem ár-
verezhetnek kiméletlenül.

A hazai zsidóság kínos helyzetére ri-
kító fényt vet, ha az ügygel kapcsolatban
párhuzamot vonunk a romániai és len-
gyelországi mozgalmakkal a rituális
metszés ellen. Romániában a Goga-re-
zsím alatt utánozni akarták a nürnbergi
törvényeket és számos helyen kiadták a
s'chütö-tilalmat, de nem vihették kereszt-
tül, mert a tilalom következménye az
volt, amit mi is tapasztalunk, hogy a
marha ára katasztrofálisan leesett. Goga
bukása után egyideig még kísértett a
dolog, a minisztériumban már a legpon-
tosabb tervezet állott kibocsátás előtt,
amikor azután a zsidóság kérelmére és a
gazdák intervenciója folytán az egészet
lefújták. Lengyelországban az antisze-
mita gazdasági politika többek között a
zsidó husiparosok tönkretetését határoz-
ta el. Megindult a roham a rituális met-
szés ellen, kijelentették, hogy állatkín-
zás, azután egy nőképviseelő előterjesz-
tette az indítványt, hogy tiltsák be a

„barbár metszést” és taglózás utján sze-
rezenek kellemes kimulást a lengyelor-
szági marháknak. Hosszas tárgyalás
után végre behozták a kontingensszerű-
séget, azaz, megállapították, hány mar-
hát engednek át a zsidóknak. A kontin-
gentálás tönkretette a zsidó mézszáro-
st, de azért még hushoz jutott a zsidó-
ság. Most beakarták hozni a nagy mar-
hánál a teljes rituális vágatási tilal-
mat, a szemj már megis szavazta, de erre
a megbotránkozás vihara felrúta a
lengyel zsidóságot, gyülekeket tartottak,
tiltakoztak, vezekló i'tentiszteleteket
rendeztek, amelyeken felzokogott a sófár-
szava és a vége az lett, hogy a szentitus
visszaküldte a javaslatot a szemjnek és
így a tilalom nem lépett életbe.

Amit Románia és az antiszemita
Lengyelország nem tett meg, azt
az évszázados vallási toleranciával
ékesített Magyarország egyik nap-
ról a másikkra rendeleti úton meg-
tette.

Es milyen különös, hogy Magyarorszá-
gon, az évezredek alkotmányáról híres
államban miniszteri rendelettel ill. vég-
rehajtási utasítással meg lehet csinálni
azt, amiért az említett két országban —
ahol a parlamentarizmus sohasem léte-
zett oly fontos szerepet a nemzet életé-
ben mint hazánkban — hosszas parla-
menti csatákat vívnak.

Amit a vidék több helyéről bennünket
értesítenek, gazdák körében is számotte-
vő mozgalom indult az előzetes kábítás
nélküli rituális vágatási tilalom sürgős
hatályon kívül való helyezése érdekében,
mivel a tilalom életbeletétele óta nem
bírták eladni marhájukat.

Reméljük, hogy végül győzni fog a jó-
zan belátás, az a tudat, hogy erre a tila-
lomra nincs szüksége senkinek. Állatkín-
zás esete nem forog fenn, mert a ritua-
lisan előrt, pillanat alatt elvégzendő
metszést, tíz év előtt maga a kormány
szaktekinélve is a leghumánusabb vá-

gásai módok ismerték el. Viszont a tilalom sérti egy bevett vallásfelekezet csaknem félmillió tagját, a hitközségeket lételemében rendíti meg, a hazai állat-tenyésztést megkárosítja és így végered-

ményben az államot sújtja. Póhósát lamérdek fűződik tehát ahhoz, hogy a rituális metszést az előzetes elkábítás kötelezettsége alól a legsürgősebben feloldják!

a nyár rekkenő hőségében Palesztina városait és gyarmatait.

A magyar orthodoxia rabbi- és világi vezetőivel állandó kontaktusban állt és igyekezett azokkal vállaltva a világ-orthodoxia problémáinak megoldását elősegíteni. Gyermekai, unokái mindnyájan szigorúan vallásos zsidók és maguk is tevékeny munkásai az orthodox zsidó közösségnek. Egyik fia Izidor a szlovenszói iroda elnöke, dr. Deutsch Adolf bpesti iskolaigazgató a veje a megdicsőültnek, aki a „Zsidó Ujság”-nak megindulása óta barátja és munkatársa volt.

Az utóbbi hetekben gyengélkedett, a bécsi eseményekről már nem volt tiszta képe.

Elpihent az aggastyán. Nehéz szívvel mondjuk: „*léch b'sólajm*, — vonulj békében”, de azt is: „*léch l'sólajm* — vonulj békére”, a béke könyörgésére. Tiszta nemese lelke könyörögni fog I'tennél az ő szétszórt nyája üdvéért és azért, hogy bekövetkezzék az, ami élete alkonyán felborult: a béke. Legyen szószólója Izrael közösségének a Teremtő számlója előtt, hogy hallgassa meg könyörgéseit (*l'sachrecho k'él b'ész czórajšzenui*) szorongatásai idején. — **הנצי"ה**

Miért nem építkeznek Miskolcon?

A zsidójavaslat parlamenti tárgyalásával lapunk más helyén foglalkozunk. Itt csak Reisinger képviselő szerda esti beszédéből emelünk ki egyes részleteket, melyekben azt fejtegette, mennyire árt a javaslat a nem-zsidó társadalomnak is.

— *A zsidóért nem fáj a fejem* — mondotta Reisinger Ferenc — *azok majd megvédik magukat. De ez a javaslat a keresztényeket is fejbeveri. Miskolcon például egy szál építkezés nincs, a keresztény munkás issza meg a levét. Tudják, mit csinált ez a javaslat? Miskolc lakosságából 20 százalék zsidó. De a százezer emberből még így is ott van 80.000 keresztény. Hát miért üres a színház, miért nincs építkezés? Talán a keresztények is szobátlanok? Az igazság az, hogy sikerült közgazdasági pánikot keltetni, aminek jó néhány ezer keresztény már megadta az árát, de arról, hogy zsidó adta volna meg, még nem hallottam. A zsidókat akarták háttérbe szorítani és a keresztényeknek ártottak. Ezért a javaslatért Hevesi főrabbi fizethetne a kormánynak, mert megvédi az adófizetők állományát. Mi a fenének térjenek ki, ha úgy sem gílt?*

— Én szocialista, azt mondom, fejezte be —, hogy éljen Horthy Miklós! Nekem az az irányelvem, amit a kormányzó úr öfömlétsége mondott, mert én ahhoz tartom magamat. Ezt a javaslatot nem fogadom el!

R. Wolf Pappenheim ר"ב

Ansé amónó ovódi ... mé-
rayv avajnéni avadnim ...
szóü hémó limnüchajsz, ozví
ajszónü laanóchajsz ... — az
I'tenbízalom emberei elvesztek.
sok vétkeink miatt veszítettük
el őket .. ők elmentek pihenni,
bennünket itt hagyta bajok
közepette ... I'ten segíts, szo-
rongatások idején ...

Csütörtökön mondtuk el fenti szavakat a *chamisi-szlóch* fohászában. Ezek a szavak teljes időszereget nyertek most R. Wolf Pappenheimnek a világorthodoxia vezérének f. hó 10-én kedden Bécsben bekövetkezett halálával. És veszteségérzetünket egyáltalán nem csökkenti a megdicsőültnek magas kora. Még nem is oly rég bátran elmondhatta volna magáról a 90. évében járó aggastyán a bibliai hős kijelentését: „*kajehi oz kén kajehi otto l'chajil v'lamilchomé* — amilyen erőben voltam, (45 év előtt) oly erőben vagyok most is, harcrakészen”, amikor a Tóra harcáról van szó. Így: cselekedett, írt és beszélt, még egy évvel ezelőtt, ha a zsidó közösség, a *klal* szent ügyéről volt szó. Egyike volt azon kivételes egyéniségeknek, akiknél megvalósult a Tóra-élet hatása: „*ajrech jó-mim üsnajsz chajim v'sólajm jajszi füloch* — a napok hosszúságát, az életnek és békének éveit szaporítottam nekéd”.

Pappenheim Wolf a híres pozsonyi Pappenheim-családból származott, melynek ugyszólván minden egyes tagja nagy szerepet játszott ezen ósrégi hitközség életében és a magyar orthodoxia önvédelmi harcában. Tanulmányait a pozsonyi jesivában végezte, a világhírű Kszáv Szajfár-nek volt kedvelt tanítványa és a zsidó politikai ügyekben meghitt bizalmasa. Már mint 20 éves fiatal ember

résztvesz az 1868-i kongresszuson, melyen éles ítélőképességével, általános műveltségével és kitűnő tollával a kulisszák mögött nagy szolgálatot tesz az orthodoxia szent ügyének. Nősülése után Párisban telepszik le, ahol 12 éven át a legnehezebb viszonyok közepette, háza és személye központja nemcsak a francia, hanem sokszor a világorthodoxia törekvéseinek is. R. Jiszroél Salant és a mult évtizedeknek sok más kimagasló egyénisége fordul meg nála és tárgyalja meg vele az orthodoxia égető problémáit. Később Bécsbe költözik, hogy rövid idő alatt az ottani orthodoxia vezérévé váljék. Céltudatos munkájával és politikai iskolázottságával kompakt egységbe tömöríti és biztos alapokra helyezi a R. Zalmen Spitzer z. l. szellemi vezetése alatt álló „Schiffschul”-t és következetes, körültekintő fellépése megszerzi a bécsi orthodoxiának az önállóság majdnem összes kritériumait.

A háboruban élére áll a galíciai menekültek vallási és gazdasági elhelyezkedését elősegítő mozgalomnak és megmutatja, hogy nemcsak a zsidó politikában, hanem a zsidó jótékonyág terén is tud értékes és maradandót alkotni. Háza kora reggeltől késő estig tárva-nyitva áll a segélykérők előtt, tettel, tanáccsal áll mindenkinek rendelkezésére.

A háboru után a sok káros mozgalom ellenmértét az „Agudas Jiszroél” szövetségben látja. Előrehaladott kora dacára fiatalos lendülettel vesz részt ezen szövetség minden megmozdulásában. Személyesen keresi fel a szélrzsa minden irányában elsórt orthodoxi testvéreket, hogy öntudatukat ébressze és harci készségüket fokozza. Korát meghazudtoló frissességgel járja télvíz idején Galícia legeldugottabb helységeit és

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10



A budapesti orth. hitközség képviselőtestületi ülése

— Tiltakozás a zsidójavaslat és a rituális vágatási tilalom ellen —

Május 8-án tartotta ülését a budapesti orth. izr. hitközség képviselőtestülete, a tagok nagyszámú részvételével. Mély meghatódottsággal nyitotta meg az ülést óbudai Freudiger Ábrahám kormányfő-tanácsos hitk. elnök. Szavaiból kicsendült az a mélyeséges aggodalom, mely a *klal jiszroél* sorsával kapcsolatban a zsidóság vezetőinek, vezetőinek egész valóját betölti a mai súlyos, gondterhes időkben. Beszédében, mely egyben a hitközség képviselőtestületének a deklarációja is volt a zsidójavaslatról és s'chitó-eltiltással szemben, a következőket mondotta:

Mélyen tisztelt Képviselőtestület!

— A Mindenhatónak kegyelméből és tagjaink bizalmából immár 25-ik éve vezetem hitközségünk ügyeit. De még sohasem éreztem oly nehéznek tisztemet, mint a mostani időkben, amelyeknek viharos járása ránehezedik az egész magyar zsidóság fölé. Önök tudják, hogy elsősorban arra a törvényre gondolok, amelyet a képviselőházban most tárgyalnak és amelynek címe szerint tulajdonképpen az volna a célja, hogy a *társadalmi ellentéteket ellensúlyozza*, de egyelőre csak azt vesszük ki belőle, hogy a *zsidó emberek ezreit kenyérrételemé teszi*. Ha már maga a törvényjavaslat számunkra fájdalmas, úgy egyenesen elviselhetetlen az indokolása. Ugy beszél Magyarország zsidóságáról, mint egy a magyarságtól idegen elemről. Ezzel szemben nem hivatkozhatunk másra, mint — az igazságra.

— *Az igazság az, hogy minket vallásunk a haza iránti szeretetre tanít és készlet. Minden zsidó ember előtt szent kötelesség, hogy megvalósítsa a próféta ama tanítását: „Dirsü esz s'lajm hoir.. — mozdítsátok elő azon város üdvét, ahova irányítottalak benneteket, imádkozzatok érte az Örökkévalóhoz, mert az ő üdvében rejlik a ti üdvötök.”*

— Tiltakozunk kell tehát honszeretünk meggyanusítása ellen és soha nem egyezhetünk abba bele, hogy másodrangú polgárokká süllyesszenek bennünket, hollott az ország dicsősége azoknak az államférfiaknak nevéhez fűződik, akik egyenjóságunkat a haza törvényeinek elidegeníthetetlen alapulvóvé tették.

— Mi hiven teljesítjük hazafiúi kötelességünket, nem törődve azzal, hogy megállapítsunk bennünket. Ilyen rágalom az, hogy mi szobátalni akarjuk az ország gazdasági helyzetét. Ez balgaság volna. Mert a gazdasági helyzet romlása ránk nézve is lesújtó. Talán egyben szobátal

az ország zsidósága: *nem fogyaszt marhahúst, De erre a szobátalásra a kormányzat kényszerít bennünket a rituális metszés lehetetlenné tételével, amely hitközségeinket létfenntartásában veszélyeztet. Reméljük azonban, hogy I'ten segítségével a magas kormány oly intézkedést fog elhatározni, melyet vallási szempontból is teljesíthetünk.*

— A mai nehéz helyzetben is világos előttünk az út, amelyen haladnunk kell: ragaszkodni és maradéktalanul visszatérni Tóránk törvényeihez, megtartani bölcsenink hagyományait, az igazság mellett

kitartani és jobb időket remélni.

*
Az egyhangú helyesléssel fogadott deklaráció után a napirenden levő folyó ügyeket tárgyalták. A vita során felszóltak: Schlesinger Adolf, Schwarz Béla, Singer Lipót, Reitmann Manó, Fischer Ármin, Neumann Adolf, dr. Ungár Lipót. A jegyzőkönyvet Stern Herman hitk. titkár vezette. Az elnök megleghangosan zárószavaival, melyben I'ten segítségét kérte a sokhelyütt szorongatott helyzetben levő zsidóságra, végződött az emlékezetes ülés.

Londoni levél

London, május. Az angol alsóház első olvasásban elfogadta Oliver Locker-Lampson képviselő indítványát, amely arra irányult, hogy a közep-európai zsidó menekülteknek adják meg a palesztinai állampolgárságot. A Manchester Guardian jelentése szerint, Locker-Lampson indítványával kapcsolatban 288 képviselő szavazott le, még pedig 144 igennel, 144 — nemmel. A javaslat sorsa fölött végül is a speaker szavazata döntött.

Beszámol a „Manchester Guardian” arról is, hogy Locker-Lampson képviselő azzal indokolta meg javaslatát, hogy „mindenütt ugyanazt a védelmet méltányos nyújtani a jelenleg szorongatott helyzetben lévő zsidóknak, mint amelyet a mandátumos területen élveznek. Amennyiben az állampolgárságot megadnák bizonyos díj lefizetése ellenében ezeknek az embereknek, az komoly bevételt jelentene a palesztinai kormány számára.

A kiváló angol politikus, Locker-Lampson tábornok ezzel kapcsolatban fogadta az újcionista szervezet sajtóre-

ferensét, Abrahamsont, aki előtt a következőképpen indokolta javaslatát:

„A zsidó menekültek helyzete mindig nagy részvételt töltött el. A háború után, a Nansen-terv révén ez a helyzet némi javulást ért el, de miért ne adhasson a zsidó nemzeti otthon is ilyen utlevezetést a hontalan zsidók számára? A zsidó menekültek helyzete az utóbbi időkben olyan fordulatot vett, hogy minden kultürember legemberibb kötelessége segíteni ezen a helyzeten. Annál szomorúbb lett a zsidóság helyzete, mert a mandatárius hatalom elzárja a zsidó menekültek előtt a „zsidó nemzeti otthon” is. Éppen ezért Nagybritanniának kötelessége, hogy megkönnyítse a zsidóknak Palesztina felépítését, hogy felvehessen magába nagy zsidó tömegeket”.

Ugyancsak Locker-Lampson terjesztette elő a köv. határozati javaslatot: „Az alsóház tiltakozik a nem-árjárnak kiszajátítása ellen Németországban és felszóltja a kormányt, indítson az amerikai kormánnyal akciót a védtelen kisebbségek jogainak megóvására.”

Mivel általában a forgalomban levő ecetek közismerten rituális aggály **חשן נכך** alatt állanak, kereskedőjétől kifejeztem

KOTH-féle kóser borecetet kérjen,
mely Grünwald Jakab, a pápai „Adasz Jiszroél”-főrabbi hecserével van állítva. A borecet egészséges, jó zamató, konzerváló képessége a legjobb szesz-cetével egyenlő.
KOTH GYULA BORECETGYÁRA, PÁPA, BASTYA-U. 14.

Orth. fiuinternátus Miskolcon!

Szeptember elsején Miskolcon, a miskolci orthodox rabbiság felügyelete alatt, az iskolák közelében tanári korrepetálással, idegen nyelvek, zenetanítással, orthodox fiuinternátust nyitok. Az internátust minden igényt kielégítő komforttal látom el. Részletes felvilágosítást május 15-ig jelenlegi címemen adok: Horovitz Ferencné, Szirmabesenyő. Május 15-től pedig Ujhutáról, Joli panzió.

A szíves érdeklődők referenciáért A uszterlitz miskolci főrabbi úrhoz s a miskolci „Erzsébet” fiúiskola igazgatóságához fordulhatnak.

A Midras kincseiből

(A folyó hetiszakaszra)

„Sajr aj keszev aj ez ki jivóled... — ökör, juh, vagy kecske, ha születik, hét napon át legyen az anyjával és a nyolcadik naptól kezdve elfogadtatik áldozatul az Örökkévalónak”. A Midras P'szikto ezt az igét vonatkozásba hozza a zoltársárral: „Czidkoszchó k'har'ré K'él... — a Te jótévedés, óh Örökkévaló, hasonlít a hatalmas hegyekhez, a Te itéleted nagy mélység, embert és állatot segít az Örökkévaló.”

Rabbi Jehajsiá ben Lévi egyszer Rómában volt — folytatja a Midras — és azt látta, hogy a márványoszlopokat szőnyegekkel borítják be, hogy ne repedezzenek meg a melegben és hogy ne huzódjanak össze a hidegben, nem messze ettől látott egy szegény embert feküdni, alatta csak sás-gyékény volt és ugyanez volt a takarója. Erre a mester alkalmazta az oszlopokra: „A Te jótévedés, Örökkévaló, hasonlít a hatalmas hegyekhez”, azaz, akinek adsz, arra halmozod a kegyelmet, a szegényre vonatkozólag pedig idézte: „A te itéleted nagy mélységet jelent”, azaz, ha sujtasz, mélyen sujtasz.

Macedóniai Sándor király egyszer hadbaszállt Kazia királya ellen, amely ország a sötét hegyeken túl van. Elérkezett egy Karthagéna nevű városba, amelyben csupa nő lakott. Amikor ezek meghallották, hogy seregével a város ellen vonul, elémmentek és így szóltak hozzá: „Ha háborúba keveredsz velünk és legyőzöl minket, akkor az a hír terjed el rólad a világon, hogy egy női várost romboltál szét, ha pedig mi legyőztünk téged, akkor az egész világ tudni fogja rólad, hogy nők győztek le téged és akkor elvesztetted hirnevédet az összes királyok előtt. Erre elvonult és azt írta a város kapuja felé: „En, Macedóniai Alexander, balga ember voltam, míg el nem érkeztem Karthagéna városába és ott az asszonyok megokosítottak”.

Majd onnan egy „Afrika” nevű országba ment. Ennek az országnak a lakói élébe mentek arany almákkal, arany kenyérral. Amire Sándor macedon király azt mondta: „Mi az, hát nálatok aranykenyeret esznek”? Ők ezt felelték: „Ha a te országodban nem így van, akkor minek jöttél hozzánk, otthon is van ke-

nyered.” Sándor válasza pedig ez volt: „Nem a ti aranyatokért jöttem, hanem, hogy megismerjem jogszokásaitokat”.

Amikor így ott ültek Sándorral az előkelők biráskodásra, az ottani király elnöklete alatt, megjelent két férfit és vitás ügyet terjesztettek elő. Az egyik azt mondta: Ettől az embertől egy romokban levő épületet vásároltam és amikor ott ástam, kincset találtam a kövek között, én azt mondtam az eladónak, vedd magadnak a kincset, mert én romban levő épületet vásároltam, de nem a kincset, az eladó azonban azt mondta: amikor eladtam az épületet, akkor egyszermind eladtam mindent ami azon a területen található, nekem nem jár ez a kincs. Ennek a peres ügynek elintézését kérték tehát a király elnöklete alatt működő törvényszéktől.

A király odaszólt az egyikhez: van fiad? Azt válaszolta: Igen. Szólt a másiknak: van neked lányod? „Igen” — volt a felelet.

— No, akkor nincs semmi nehézség, házasodjanak össze és mindkettőjük közös tulajdona legyen a kincs...

A Macedóniai nagyon csodálkozott ezen a döntésen. Erre a bíráskodó király kérdezte: „Min csodálkozol, talán nem jól itélkeztem?” „De igen”, felelte Macedóniai Sándor.

A király ezután feltette a kérdést: „Mit csináltak volna ti, ha egy ilyen eset előadódik?”

— Mi? — mondta Sándor — hát mi mindkettőt lenyaktattunk volna és a talált dolgot lefoglaltuk volna a királyi kincstár részére.

Erre a király kérdezte:

— Süti-e a ti országokban a nap?

— Igen.

— Esik-e a ti országokban eső?

— Igen.

— Van-e nálatok aprójószág is?

Schuls-Tarasp

(Svájc) 1250 m. a tenger színe fölött. Gyógyfürdő a nap-magasiaton. Egenértékű források és fürdők mint

Karlsbadban és Marienbadban.

Hotel Viktória

elsőrendű, orth. כשר, mérsékelt árakkal. Prospektust küld: A. Kempler, Lugano (Schweiz)

— Igen, felelte Macedóniai Sándor. Amire a király azt mondta: „Nahát, tudjátok meg, hogy csak azért süt rátok a nap, csak azért hull az eső reátok, hogy az aprójószág el ne pusztuljon, mert ti bizony nem érdemlitek meg az életet”...

Ilyen értelemben magyarázható a zoltársárra: „Embent és barmot megsegitesz Te, I'ten”, azaz: az érdemtelen emberiséget azért, hogy az állatvilág ki ne pusztuljon.

„Ökör, juh vagy kecske, ha születik, hét napig legyen az anyjával és a nyolcadik naptól kezdve elfogadtatik áldozatul az Örökkévalónak”. Miért éppen ezek az állatok? — kérdi a Midras. Ez magyarázható Kajhelesz könyve (III. fejezet 15.) alapján: „V'hoelajkim j'vakkek esz hanirdof — I'ten szemmel tartja az üldözöttet.” Rav Hüno így értelmezte ezt:

— I'ten egykor az üldözöttek ügyét számonkéri az üldözöktől. Hevelt üldözötték Kájim, de I'ten szemmel tartotta az üldözöttet és ezért azt olvashatjuk: „Az Örökkévaló Hevel és áldozata felé fordult”. Najachot is üldözötték az ő kortársai, de I'ten szemmel kísérte az ő dolgát és ezért mondja az Írás: „Najach kegyet talált az Örökkévaló szemében”. Ábrahám, Nimród részéről üldözöttségben részesült, de I'ten rátekintett, mint ahogy ezt találjuk Nechemjo könyvének 9. fejezetében: „Te vagy az Örökkévaló I'ten, aki kiválasztottad Ábrahámot és kivezetted Kaszdím tüzkemencéjéből”. Jiczehot is üldözötték a filiszteusok, de I'ten vele volt, amint írva vagyon: „Mi látuk (mondták a filiszteusok), hogy a Mindenható veled van”.

(Berésiz 26) Jákajvot üldözött Észov és mit találunk a 135. zoltárban? „I'ten kiválasztotta magának Jákajvot.” Mózes Fáraó részéről üldözöttségben részesült, de I'ten az üldözöttnek pártjára állt, ezért foglaltatik a 106. zoltárban: „Elpusztította volna a népet, ha csak az ő kiválasztottja Majse nem állt volna sorompóba”. Izrael is üldözöttségben szenved a többi népek részéről, de I'ten az üldözött mellé áll, amint ezt a Tóra mondja: „Téged kiválasztott az Örökkévaló az összes népek közül tulajdon népévé”. (Devórim 14). Ugyan ez az áldozatoknál is. Az ökröt üldözi az oroszlan, a juhot a farkas, a kecskét a tigris, de I'ten azt mondja: Ne az üldözök fajtájából hozzatok nekem áldozatot, hanem az üldözöttek sorából, ezért sorolja fel a Tóra az ökröt, a juhot és a kecskét...

A zsidójavaslat képviselőházi vitájából

Súlyos lelki krízis napjait éli ma a hazai zsidóság. A zsidójavaslat indoklása, célzata minden szavával mélyen megsejt, megalázza. Ebben a fájdalmas hangulatban, valóságos gyógyító ír gyánát hat az a néhány hatalmas megnyilatkozás, melyben a képviselőházi bizottsági tárgyalások történelmi légré után most a képviselőház plénuma előtt az ősi magyarság felemelő, bátorító szava szólt a hazai zsidóság felé, keresztény képviselők ajkáról. Rassay Károly, Gratz Gusztáv, Papp Hugó, Kértész Miklós, Apponyi György gróf, Esztergályos János, gróf Széchenyi György stb. felszólalásaikban egyöntetűen a magyar alkotmány aláadásának veszélyét látják fennfőrogni a javaslatban. Vázsonyi János és Bródy Ernő zsidó képviselők is kiérdemlik a hazai zsidóság osztatlan elismerését felszólalásaikért.

A napisajtó részletesen ismertette a pro és kontra beszédeket. Mi csak két beszédet akarunk szembeállítani egymással, az egyiket, amelyben minden logikát nélküli vak gyűlölet, egy másiké, amelyben emberbaráti szeretettel párosult hazafiai aggodalom nyilatkozik meg. Az egyik Csilléry András felszólalása, a másik Gratz Gusztáv volt miniszter nagy beszéde. Csilléry sokallta a zsidóság számára megállapított husz százalékos, kifogásolta, hogy a kormány tíz évre is adhat halasztást a törvény végrehajtására. Azt kívánta, hogy a kiskezdésnek és kisipar terén vezessék be a zártszámot, mondják ki a zsidóság faji különállását.

A zsidók egyenjogúsága miatt nem fáj a fejem — mondta — és azt sem bánom, ha elvennék minden jogukat és száműznék őket forradalmi magatartásuk miatt.

Ezzel szemben Gratz Gusztáv ezeket mondta történelmi nagybeszédében:

— Nem fogadhatom el a törvényjavaslatot, mert az igazságtalanul bélyegezi és alázza meg a magyar polgárságnak egy olyan részét, mely a mai Magyarország felépítésében fontos és hasznos feladatokat töltött be.

— A törvényjavaslat nem is érinti a középosztály megerősítésére vonatkozó feladatokat, egész bölcséje abban merül ki, hogy a magánvállalatok tisztvi-

selőből kialakult új középosztály néhány ezer tagjától elveszi a megélhetési lehetőséget és ezeket a lehetőségeket másoknak tartja fenn. Aki kétségbevonja, hogy a keresztényifjúság enélkül nem tud boldogulni, az szomorú és igazságtalan szegénységi bizonyítványt állít ki erről az ifjúságról.

— Tudom, hogy a törvényjavaslatnak jogerőre emelkedését nem fogom tudni megakadályozni... Más lenne a helyzet, ha itt lennének a nemzet nagyjai... Kossuth Lajos, ha itt volna a törvényjavaslat ellenzőinek sorában Deák Ferenc, aki amikor szót emelt az összes magyar honpolgárok jogegyenlősége mellett, különösen kiemelte, hogy érti alattunk, azon honpolgárokat is, akik Mózes valóságát követik. Ha itt volnának Eötvös

József, id. Andrassy Gyula, Tisza Kálmán, Tisza István, Wekerle Sándor, Apponyi Albert... mindazok, akiknek vezetése alatt Magyarország nagy lett.

— Velük szemben a javaslat indoklása nem tud másokra hivatkozni, mint Istóczy Győzőre és Verhovay Gyulára, akiknek nevei a magyar történelemnek egy olyan epizódjával vannak egybekötve, amelyet életükben az egész intelligens magyar társadalom visszautasított.

— A törvényjavaslatot visszautasítottam, ha van valami tekintetben ambicióm, csak az, hogy egyszer, ha ismét visszatér a nyugalom a lelkekbe és vele együtt a magyar nemzetet jellemző igazságszeretet is, engem is azok között emlegessenek, akik felemelték szavukat a törvényjavaslat ellen.

A Chaszam Szajfér körüli legendákból

Másfél év múlva, 5700. Tisri 25-én lesz a századik évfordulója annak, hogy a Chaszam Szajfér bevonult a halhatatlanságba. Ebből az alkalomból Schwartz József nagyváradi rabbi, Zikorajn L'majse címén kiadja a nagy mesternek életrajzát különféle eddig ismeretlen adatokkal bővítve. Az adatokat különböző megbízható helyről szerzi be. Igen sok rabbi járul hozzá közléseivel a készülő műhöz. Sok apró történet kering a halhatatlan gaon személye körül, melyek közül két apróságot bemutatunk olvasóinknak.

A Chaszam Szajfér tanítványát R. Menachem Katz czehlmi főrabbit megkérte egy rokona, hogy ajánlja be a Chaszam Szajférnél, hogy megkaphassa tőle a metszés gyakorlásához szükséges bizonyítványt (kabólot). Rabbi Menachem kérdezte tőle, vajjon megvan-e a megfelelő felkészültsége, mert a főrabbi nagyon alaposan kikérdezi és csak tüzetes vizsga után adja meg a bizonyítványt. Az illető mosolyogva azt felelte, hogy nem fél a vizsgától, mert a rabbi nagy része nem igen járatos ezekben a szabványokban, inkább szeretnek foglalkozni

a Sülichon Örűch első részével, az Ajrach Chájimmal, például a cicisz szabványával. Rabbi Menachém megjelent pártfogoltjával a Chaszam Szajférnél és ez a jelölthöz kérték intéz a cicisz előírásából. Természetesen, nem tudott felelni, amire a Chaszam Szajfér azt mondta neki:

— Menjen haza, tanulja meg először a cicisz törvényeit, én pedig ezalatt megtanulom a s'chitó szabályait...

Tudvalevőleg a XVIII. század közepén óriási vitaközlés volt R. Jajnoszon Eibenschütz (a „Plészi” és „Tümim” szerzője) és a P'né Jehajsiá között, mivel hogy egyesek azzal gyanúsították Reb Jajnoszont, hogy rokonszenvez az álmesias Sabszai Cz'vi hiveivel. A Chaszam Szajfér nagyon vigyázott arra, hogy a két gaon széferjeit ne tegyék egymás mellé az említett ok miatt. Egyszer csak azt látják a tanítványok, hogy a mester maga megteszi ezt. Amikor kérdően néztek rá, kijelentette, hogy a multkor oly megnyilatkozása volt, hogy a két régi ellenfél a mennyei békességben kezét nyújtottak egymásnak...

„BARBIEN” késnélküli borotválópor
minőségben utólérhetetlen
BARBIEN VEGYIPARI VÁLLALAT, Budapest, Király-u. 30. Tel.: 119-564.

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony szellel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-428-65

A Talmud mesterei

— Rabbi Simajn ben Jajchói —

Lag-boajmer előestéjén az északpalesztinai Meron helységben Szafted mellett nagy ünnepeket rendeznek és extatikus érzésekkel megülik Rabbi Simajn ben Jajchói elhunytának évfordulóját, amit úgy neveznek „Rabbi Simajn násza”, (hüllo d'Rabbi Simajn) azaz egybekelése az örökkévalósággal. Az összegyűlt valóságos emberek egész éjjel imádkoznak és tanulnak a szent Zajhar könyvből, amelynek szerzősége tudvaleg az ő nevével kapcsolatos. Ennek a szokásnak szellemében ebből az alkalomból időszerű lesz a nagy mester egynehány tanítását idézni. R. Simajn tudvaleg végigélte a rettenetes hadriánusi üldözéseket, amelyek a Bar Kochba-felkelés megtorlása-ként következtek be. Őneki is menekülnie kellett, és 12 évet töltött egy barlangban fiával együtt, tanulásban való elmélyedéssel és i'teni szolgálatban. Értethető tehát, hogy nehéz időkre I'tenben való bizalmat ajánlja nekünk. Azt olvasuk ugyanis Jajmo 76. lapján:

— Kérdezték tanítványai Rabbi Simajntól, miért nem hullott a manna egyszerre az ében olyan mértékben, hogy elegendő legyen egy egész évre, miért kellett naponként hullania neki az égből? Erre azt felelte nekik: „Elmondok nektek egy példázatot. Egy halandó királynak fia volt és kiutalta neki az ő illeményeit egy egész évre egyszerre. Ennek következménye az volt, hogy a fiú nem jelent meg színe előtt csak egyszer egy évben. De mivel az apa azt akarta, hogy fiával naponként együtt legyen, megváltoztatta intézkedését és úgy rendelkezett, hogy csak napról-napra juttatta neki ellátási költségeit, aminek következtében naponként jött köszönteni a fiú az apját. Így van Izráellel. I'ten azt akarta, hogy Izráel naponként gondoljon Teremtőjére, hogy állandó lelkekapsolatban legyen a menybéli Atyával, hogy a családapa, akinek gondoskodni kell négy-öt gyermekéről mindig arra gondoljon, mi lesz, ha esetleg holnap nem hull a manna.”

A tanítványokkal való párbeszédesség eszmécsérét látjuk a következő esetben is:

— Tanítványai azt kérdezték tőle, miért érdemelte meg Izráel Achasvéros idejében, Eszter korában, a pusztulást? A mester először azt felele nekik: mondjátok ti meg. Amire az volt a válasz: azért, mert engedelmeskedtek Achasvéros meghívásának és lakmároztak tiltott ételből asztalánál. Rabbi Simajn azt vette ellen: „Ha így volna, akkor a pusztulást csak a süsambéliek érdemelték volna meg, de nem az egész világon.” A tanítványok ezután arra kérték, hogy ő

mondja meg az okot. Válasza ez volt: Megérdemelték a büntetést, mert bálvány előtt borultak le. Akkor a tanítványok azt az ellenvetést hangoztatták: „Hát az Örökkévaló megváltoztatja az ő rendeletét, ha ő bálványokat imádtak?” A mester felelte: „I'ten tudta, hogy a bálvány előtti borulásuk nem volt valódi, csak a külvilág nyomásának engedtek, azért a büntetés kimondása is csak kiféle szólt és ízesítgetés volt, mert I'ten csak a bűn mértéke szerint ítél. (Megillo 12).

Hogy bajok idején nem szabad a szenvedő közösséget elhagyni, erre vonatkozólag a következő tanítást olvashatjuk tőle, Bovo Bászro 91. lapján:

— Machlajn és Chilajn, Noémi két fia, akikről Rüssz könyve megemlékezik, kiváló férfiak voltak és mégis azért büntette meg őket I'ten, korai halállal, mert otthagyták bajban a népet, amikor éhínség volt és idegen országba vándoroltak.

Bajok idején át kell éreznünk azt az erőt, amelyet képvisel fennmaradásunk szempontjából az i'teni parancs teljesítése. Nem szabad különbséget tennünk kis és nagy miczvo között, mert mi tulajdonképpen nem tudjuk, hogy melyik a könnyű és melyik a nehéz vallási kötelesség. Erre vonatkozólag a Midras Tanchumában a következő tanítást találjuk tőle:

— A legnehezebb törvény a szülők iránti tisztelet (kibüd av voém), mert azt sohasem lehet eléggé teljesíteni, a legkönnyebben teljesíthető vallási parancs pedig az: „Ha találsz az úton fészket, küldd el az anyamadarat és a fiókákat magadnak veheted. (Siliach hakan). És mind a két parancs jutalmú a Tóra a hosszú életet ígéri. Tehát ugyanaz a jutalom szól a „legnehezebb” parancsnak, mint a „legkönnyebbnek.”

A vallástörvényeket nem szabad „mélattalan” eszközök útján gyakorolni. A nemes cél nem szentesíti a nem nemes eszközt. Ezt a köv. bibliai versből vonja le: „En az Örökkévaló szeretem az igazságot, gyűlölöm a rablást az áldozatnál is” (Jesájó 61.). Ezt Rabbi Simajn megvilágította a következő hasonlattal:

— Egy király a kíséretével átment a vámház mellett és azt mondta kíséretének: „Rójjuk le a vámot. Az emberei csodálkoztak: Urunk, királyunk, hiszen minden vám ugyis a tiéd. De erre azt felelte:

Butor, uj és használt,

hálók, ebédlők, modern kombinált és ural szobák nagy választékban, olesón. Részletre is. Vétel, csere, eladás.

EISLER JENŐ

VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.

Telefon: 128-255. (Szombaton zárva.)

„En éppen példát akarok adni arra, hogy senki ne mulassza el a vám lefizetését és ne igyekezzék kibújni a fizetés alól”. I'ten is azt mondja: én az Örökkévaló, gyűlölöm a rablást, tanuljanak tőlem gyermekeim és tartsák magukat távol ettől a büntéstől.

(Ez olvasható Szükko traktátus 30-ik lapján annak magyarázatául, mért van tiltva bróchót mondani egy lopott lülvora, ill. a miczvót bűn elkövetése által teljesíteni.)

A szombat megtartásáról szóló egyik kijelentése közismert:

— Ha Izráel megtartana két szombatot a teljes valójában, mindjárt megtáldná a megváltást. Mert így olvassuk Jesájó prófétánál: „Így szól az Örökkévaló a meghitteknek, akik megtartják szombatjaimat” (a legkisebb többszám kető) és utána így hangzik az ige: „elviszem őket szent hegyemre”. (Sabbosz 118.)

Közismert költői kijelentése a szombatról:

— „Világ Ura, szólt a szombat I'tennek, minden napnak van párja, de én, a hetedik nap, páratlan vagyok”. Erre I'ten mondotta: „Izráel gyülekezete, az a te párod”. És amikor Izráel a Szináj-hegy előtt állott, akkor I'ten mondotta neki: „Zochajr esz jajm hasabbosz l'kadsaj emlékezzél meg a szombat napról, hogy megszenteljed azt,” (szórol-szóra azt is jelentheti, hogy frigybe vonjad őt) azaz: emlékezzetek arra, amit mondtam a szombatnak, Izráel gyülekezete legyen a te párod ...

Szép költői képet mondott a mester, amellyel Ábrahám ősapánk nevelő és ragyogó jellemét rajzolta meg. Ezt olvasuk Bóvó Bászro traktátus 16-ik lapján:

— Drágakő függött az ősapa nyakán, aki ránézett meggyőgyült tőle. És amikor a patriarcha meghalt, akkor ezt a drágakövet I'ten a napsugárra ruházta át.

Ezzel azt akarta jelképezni, hogy a nagy emberek jelenléte gyógyítólag és felemelőleg hat.

Nagyon érdekes és finomlelkűsre vall az imáról szóló kijelentése (Szajto 32):

— Miért írták elő bölcseink a s'majno eszkrét halkán mondani, azért, hogy meg ne szégyenítsék azt, aki imájában bűnvallomást tesz és ezért a Szentélyben az oltárnál sem volt megállapított helye a bűnaldozat hozásának és nem lehetett tudni, vajjon valaki milyen áldozatot mutat be.

A mai nehéz időkből különösen szól hozzánk az a mondás, amelyet Szanhedrin 98. lapján találunk: Rabbi Jehajsiá ben Lévi, R. Simajn ben Jajchói barlangja előtt találkozik a megváltás előhírnökével Elíjohú prófétával és megkérdézi tőle, mikor jön már a Mosiách. A beszélgetésnek a vége ez: „Még ma is jöhet, szól az I'ten, ha szavamra hallgattok” ...

Goga...

Mint a napilapokból ismeretes, Goga volt román miniszterelnök kétnapos súlyos agyvérzés következtében szombaton meghalt. Az 1937. dec. 29-től 1938. február 10-ig tartó Goga-Cuza rezsim 44 napja az ujkori zsidó történelem legsötétebb fejezeteihez tartozik. Goga radikális gyorsasággal igyekezett a zsidókat Romániában gazdaságilag tönkretenni, egymást követték az italméresi és trafikjogok megvonása, az ügyvédek fel-függesztése, a zsidó birtokok kisajátítása, a sabbosz-tartás megakadályozása számos helyen, a vasgáza brutalitása, az állampolgársági revízió, melyet kiméletlenül akartak végrehajtani. Goga beszédei, melyekben állandóan félmillió zsidó beszivárgotról beszélt, mind telve voltak fenyegetéssel a romániai zsidósággal szemben. A Goga-Cuza rezsim következményei oly katasztrófálisak voltak, hogy a király végül is kénytelen volt a kormányt meneszteni és így a tervbe-vett zsidóellenes intézkedések mind füstbementek. Az állampolgársági revíziót végrehajtották ugyan, de törvényes keretek között, míg a letűnt rezsim az erdélyi zsidóság százszázait akarta megfosztani állampolgárságától ... És újból beigazolódtott a zsidó történelem régi tanítása, hogy a zsidóságot lehet ugyan üldözni, de végül az üldözők bukhatnak el, az üldözött zsidóság fennmarad! A zsidóságot nem lehet elpusztítani. Szolgáljon ez mementóul a mai kor zsidóüldözőinek széles e világon!

Farkasvölgyi

orth. kóser penzió a Svábhegy déli lejtőjén

Torbágyi-út 110. sz. Tel.: 165-275.

(59-es villamos). Minden szoba külön terrasszal, folyóvízzel. Elismert kitchűnő konyha, polgári árák.

Referencia: Grosz J. József budai orth. főrabbi.

Fűzőt

legszébb kivitelben és jutányosan
STERNNÉ Síp-u. 6. II 1.
Lift. Telefon 135-460

Berkovits Livia

nőruha szalonját V. Erzsébet-tér 8. alól, VI. Teréz-körút 25. sz. alá helyezte át.

Urleányokat szabni-varrni tanít jutányosan. (Telefon: 311-573.)

HEIDEN JENŐ

OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

A „Két Község” történelméből

A most oly keserves megpróbáltatásokat élő burgenlandi „Sevá K'hilla” szellemi felvirágzása, amint már mult számunkban megemfítettük, a Maharam As működésével kezdődik, aki 1718-ban lett Kismarton (Eisenstadt) rabbija. 48 éves volt akkor. Előbb Lengyelországban (Schydlow) működött, ott ismerkedett meg vele Wertheimer Sámson, akit I. Lipót császár kinevezett Magyarország országos főrabbiának és ő a Maharam As-t alkalmasnak találta arra, hogy Nyugatmagyarország zsidóságának szellemi életét irányítsa. 26 esztendeig működött Kismartonban, ahol mindvégig élénk Tóra-élet lüktetett. Tekintettel arra, hogy hitközsége összes ügyeit intézte, a jegyzőkönyvekben mindenütt ott található az ő aláírása. Különösnek tűnik fel azonban, hogy az 1723-1724. években a könyvekben nem található az ő aláírása, helyette a fia Rabbi Jiczchok neve olvasható. A szóbeli hagyomány szerint ennek az az oka, hogy két esztendeig távol volt hitközségétől, még pedig egy különös eset miatt.

Az történet ugyanis, hogy egy csütörtökről péntekre virradó éjszakán, amikor a főrabbi egész éjjel tanult, benyitott hozzá egy marcona külsejű társaság és bejelentette neki, hogy épp most csináltak nagy betörést a herceg Eszterházy kastélyba és mert nem tudnak a szákmányon osztozkodni, a banda egyik tagjának tanácsára elhatározták eljönni a bölcs és igazságos rabbihoz, hogy ő ossza fel közöttük a szákmányt. És mivel feltételezik, hogy ő nem akar dönteni, elvannak határozva, hogy láb alól elteszik, ha megtagadja a döntést. A rabbi rögtön feltalálta magát és higgadtan kezdte magyarázni a tolvajoknak, hogy neki a vallás tiltja ilyes döntések eszközését, egyebekben pedig azt ajánlja, hogy származtassák vissza az ellopott dolgokat. Ezt a tanácsot ugyan nem akarták elfogadni, de olyan szívhezszólan beszélt hozzájuk, hogy kijelentették, hogy fenyegetésüket nem váltják be, nem tesznek neki semmit, de becsületszavát kéri arra, hogy nem fogja őket elárulni. Ő becsületszavát adta, amire otthagyták. A rabbi a banda távozása után lelkiismeretfurdalást érzett ígérete miatt, hogy nem fogja a tolvajokat feljelenteni, attól is félt, hogy a nyomozás folyamán feléje vezetnek a szálak és akkor ő kénytelen lesz bevallani, hogy nála voltak és így viszont megszegi a szavát.

Ez a nyugtalanság annyira elhatalmasodott fölötté meg az éjszaka folyamán, hogy másnap reggel azt a gyors elhatározást érlelte magában, hogy hirtelen otthagyja községét és valóban a szombat beállta előtt már nem volt községében. A hercegi palotában nemsokára rájöttek a betörésre, keresték a tetteseket és általános meglepetésre a nyomok a Maharam As lakásába vezettek. Amikor felakarták keresni, hogy felvilágosítást kérjenek tőle, kiderült, hogy hirtelen elhagyta a várost. Ugy a hitközség, mint a hercegi udvar nem kételkedett egy pillanatig sem abban, hogy a rabbi ártatlan, de viszont az is bebizonyosodott, hogy a tettesek nála voltak. A herceget rendkívül érdekelte volna, hol tartózkodik és megbízta a hitközség embereit, hogy közzéveítsék azt az üzenetét, hogy csak jöjjön haza, nem lesz semmi bántódása. Ezt az üzenetet át is adták neki, (közben visszatért régi hazájába Schydlowba) de mégis határozhatta el magát a visszatérésre, mert természetesen találta, hogy kikérdezik majd az esetről és akkor ő kénytelen lesz a tolvajoknak adott szavát megszegni. Két év után a dolog mégis tisztázódott. A tettesek egyike súlyosan megbetegedett, ilyen állapotban meggyönt és elmondotta részletesen az esetet. Ezt jelentették a hercegnek, aki értesítette a hitközség vezetőségét a fordulatról, s ez azután lehetővé tette az ő visszatérését, mivelhogy a dolog tisztázva lett és így nem volt többé szükség az ő vallomására. Ezekután visszatért községébe és folytatta élénk tevékenységét. Nagyon jellemző, hogy mi mindeurterjedt ki a figyelme. 1733-ban átkot (chérem) mondott azokra, akik Chanuka napjain kívül kártyáznak. A kártyajáték volt ugyanis a gettó lakóinak az egyetlen szórakozása és így lehet magyarázni azt, hogy szenvedélylyé fokozódott ez a szórakozás. A szájbéli hagyomány szerint olyan szenvedéllyel kártyáztak, hogy Kismartonban egy családapa eljártszotta ősz idején egész tűzifakészletét, aminek következtében egész télen át dideregni kellett a családnak.

Maharam As menekülésére azonban más elbeszélés is szól: a kérdéses pénteki napon érthetetlen nyomasztó érzése támadt és ez indította a hitközség elhagyására. Ez a félelem nem volt alap nélküli, mert a péntekesti i'tentiszteletnél megjelent egy hercegi tisztviselő katonai kísérettel és le akarta tartóztatni a rabbit, mert állítólag gyalázkodott a herceg ellen. Az történet ugyanis, hogy egy hitvány ember, akit a főrabbi több ízben rendreutasított, denunciatla. Hónapokig tartott, amíg az ügy tisztázódott.

Maharam As 1744-ben hunyt el, akkor már Nagymartonban kiváló rabbi működött, Rabbi Jüdo Frankfurter személyében, akiről a Maharam As ezt írja: „Oroszlán a Tóra magaslatain” ...

Rabbi Tabbáj kulcsa

Rabbi Tabbáj a második Templom elpusztulása után több mint száz évvel Palesztina belsejében kis faluban élt. Nevét nem említi a Talmud, annál ragyogóbb dicsőítést övez homloka köré a kabbalisztikus hagyomány és a legenda. Rabbi Tabbáj mindig a vidéket járta és előszóval terjesztette az itteni szót. Különösen a Tórának azokat a fenséges igéit, amik erkölcsöt akarnak az emberből; tiszteljed apádat, anyádat, sohasem kívánd a másét, ne hátsd el a viszálykodás magvát, de békét szerezz pörösködő társak között; az örvákat és az özvegyeket el ne hagyd és a szükkölködőknek könnyítsd meg a sorsukat; felebarátodat szeresd mint tenmagadat s még az ellenséged bajának se örülj, de segítsd meg, ahol csak teheted. Kamatot ne fizetess magadnak, adósodtól ne vegyél zálogot s ha valamit találsz, legyen az csak félprútó értékű is, juttasd vissza annak, akié.

Elöl is járt a jó példával Rabbi Tabbáj; mondta: is rá, hogy korának legtekélyesebb cádikja ő.

S ez a nagy cádik akárhányszor szűk napokat látott. Kicsi földje csak soványan, olyik évben semmiféle semmiféle s hol elsodorta háza tetejét a szélvihar, hol előntötte pincéjét a talajvíz. Meg is szánták őt az angyalok az égből és kérelemmel járultak az Ur elé.

— Te igaz Pten, — mondták az angyalok — mi jól tudjuk, hogy a valóságos cádik csak itt fent kapja meg igazi jutalmát, de juttass Rabbi Tabbájnak már odalent a földön is valamit. Hogy ne legyen olyan nagyon is szegény, ne lássa meg mindennap a holnapi nap árnyékát az a jámbor.

— Mit adhasak neki? — kérdezte szinte büszkélkedve az Pten. Bátorhoz, bársónyhoz juttassam? El se fogadná a tisztséget az én emberem, mert a díboros nagyságot otthonülésre kényszeríti a méltóság. Rabbi Tabbáj meg a világgjártást szereti, hogy példáként is terjeszthesse a Tórá; vagy ezüstöt, aranyat adnék? Elosztogatná, nem tartaná meg magának. De még a több kenyérből sem tenne el másnapra, mert még aznap az éhezőknek osztana szét.

„Ugy van,” — mondták meggyőződésel az angyalok és Rabbi Tabbáj ezek után is oly szűken élt, mint eddig is.

Történt egyszer, hogy a lova elbitangolt s Rabbi Tabbáj a keresésére indult. Ment mendegélt az úton s hol jobbra kémlelt, hol balra, nem látja-e meg valahol a jószágát s ahogy szaporán szedte a lépteit, majd megbotlott egy jókora zsák buzában. Lecsuszhatott egy erre járt szekérről vagy egy teherhordó állatnak

a hátáról s most ott hevert az út porában, gazdátlanul.

De nagy fejtörést okozott a jámbornak ez a zsák buza, mely tudja Pten kié volt. Hogy egyelőre hazavigye a házába, ahhoz hiányzott az ereje, mert már öreg volt, otthagyni a zsákot és folytatni az utját sem akarta, mert megtalálhatja valaki a zsákot, birtokába veheti, mint a magdét és megkárosíthatja a jogszerű tulajdonost.

— Nem tehetek mást, — határozta el végül a szent ember — mint leülni itt az út szélén s addig-addig vigyázni a buzára, míg az, aki elvesztette, érette jön. Hát az elbitangolt lovam? — kérdezte saját magától Rabbi Tabbáj. — Nem elébbvaló kötelességem, megkeresni azt, ami az enyém, mint őrizni itt azt, ami a másé? — Semmi esetre. Azt biztosan tudom, hogy az elveszett kanca az enyém volt, de hogy kié ez a buza, azt már nem tudom. Szegény özvegyasszonyé is lehet vagy árvaé. Hát lehetek oly önző, vagy oly rosszlelkű, hogy a magamé kedvéért károsodni engedjek egy özvegyet?

És Rabbi Tabbáj nem gondolt többet saját lovára, hanem rendületlenül ott ült az út szélén és vigyázott a gazdájánincs buzára, az angyalok az égből pedig meglökdösték egymást:

— Látjátok? Így tesz, aki igazi cádik! A másé neki szentebb, mint a magáé.

Rabbi Tabbáj pedig csak ült, hogy minden arra menő embertől kérdezze, nem keres-e, nem veszett-e el valamit?... de óra mult óra után és senki sem jött. — Hagyjad már, — ösztökölte egy benső hang — keresd meg már a magdét, ezt meg hagyjad itt. Gazdag emberé lehetett ez a zsák buza, hogy nem találja érdekesnek, hogy keresse.

De a rabbi csak ott maradt az út szélén, sőt hogy esni kezdett az eső, nem habozott, hanem levetette köntösét és gondosan betakarta vele a zsák buzát. Inkább ő ázson meg, mint a szegény embernek tán egyetlen zsák élete.

És az angyalok az égből megint meg-

NISZEL
ÉTTEREM új helyisége
elegánsan, minden kénye-
lemmel berendezve
Révay-uca 14,
az Andrassy-úttal szemben.
Olcsó menürendszer.
Előfizetőknek nagy árengedmény.
Ebédek házhoz szállítása.
Telefon: 124-061 és 129-601.

lökdösték egymást és összesugdostak: — látjátok, látjátok? Így tesz, aki igazi cádik!

Este felé végre jött valaki, egy asszony. Kicsi kézi kocsit tolt maga előtt s noha messze volt még, már hallotta a rabbi, hogy jajveszékelt: a buzám, a buzám! Hány szántóföldön mennyit hajladoztam és szedtem fel az elhullajtott kalászokat... most elvette tőlem az Isten, óh jaj nekem!

Rabbi Tabbáj szinte sietvést előbe ment: Nyugodj meg, jóasszony, — mondta. Itt a buzám, majd felrakjuk a kocsidra s mert egyedül tán nem bírod, hát hazatolni is szívesen segíték.

Az angyalok az égből pedig megrohanták és megostromolták az Pten.

— Világ Ura, — követeltek hangosan — annak az özvegyasszonynak hálátos könnyeiért jutalmazd meg már ott lent is azt a szent embert.

— Meg fogom jutalmazni, igen, — válaszolta meghatottan az Pten, — de csak halála előtt egy órával, nem hamarabb. Most adnék neki gondatlan jólétet, még azt mondaná a világ: könnyű cádiknak lenni annak, aki gazdag. S akkor példaadása sem lenne oly hatásos, mint most, mikor ő maga is nélkülöz.

— Bölcseséged végtelen, te Pten, — zengedeztek lelkesülten az angyalok. Dicséretessék meg a te nagy neved és legyen meg a te akaratod mindörökké!

... Sok, nagyon sok esztendővel ezután — Rabbi Tabbáj már nyolcvanéves ősz aggasztán volt — esillagtalán vak éjszakán történt. Megint messze kint az országúton bandukolt, mert a városban, ahol valami szent ügyben eljárót volt, kisért megkéselt s így az úton érte az éjszaka.

Hát, ahogy óvatosan lépkedve hazafelé igyekezett a szent ember, pont ott, ahol a zsák buzát találta volt, valami fényeset látott az út közepén. Valami tárgyat, mely ragyogott, mint a napsugár és sziporkázott, mint az élesztett zsarátnok.

Lehajolt érte: egy kulcs volt. De milyen kulcs... Rabbi Tabbáj szinte megijedt. Arasznyi hosszú és jó nehéz volt, szintiszta aranyból volt egészen és fogója, nyele, de még szakállja is telerakva szemképrázató ékkövekkel.

— Milyen palotához való kulcs lehet ez és ki vezethette el? — tűnődött a rabbi. — Ki lehet oly végtelenül gazdag, hogy palotájának ajtaja ilyen kulcsra jár? Most hazaviszem magammal, mert már későre jár, de reggel közhírré tétetem, hogy nálam van és visszajuttatom annak, akié.

Már az úton is erősen lázas volt s hogy betegnek érezte magát, mikor hazaért és

a hideg is ráta a testét, hát sietve lefeküdt anélkül, hogy szólt volna valakinek a kulcsról. Inge alá rejtette, úgy fekiüdt be ágyába Rabbi Tabbáj.

Egész éjszaka ébren volt, csak reggel felé aludt el pár órára s ekkor csodálatos álmat látott a szent rabbi. Pten angyala körülvezette az égből és mutatott neki különféle szobákat. Egyik tele volt gabonával és kenyérral, egyik pénzzel és ezüsttel, arannyal, egyik hermelines bíborral, bársónnyal. A negyedik teremben szebbnél szebb virágok pompáztak, az ötödikben, hatodikban drágakövek, cimerpáncsok, ékszerrek.

— Látod, rabbi, — mondta neki az angyal — abból, ami a most látott szobákban van, minden közönséges halandó is kaphat, de abból, ami a hetedik teremben van, csak az kaphat, aki igazán cádik volt. És az is csak akkor, mikor a malach hámvész már elvégezte testével a dolgát és a lelke épen elhagyja az ő porhüvelyét.

— Jaj, mi van ebben a hetedik teremben? — kérdezte Rabbi Tabbáj az an-

gyaltól. — Mi lehet az a legértékesebb holmi, amiből a cádik is csak akkor kap, mikor elszállt már a lélek a testéből?!

— Jöjj, nézde meg, — válaszolta az angyal és kinyitotta a hetedik szoba ajtaját. — Kulcsok vannak benne, csak kulcsok és mindegyik egyforma, láthatod. A menyország arany kapujának a kulcsai, mikor meghal egy igazi cádik, aki még félperere sem kerül a géhinomba, lelke ilyen kulcsot kap a kezébe. Még sohasem történt, hogy még a legeslegigazibb jámbor is már életében kapott volna ilyen kulcsot... csak egy kapott, amióta a világ áll.

— Bizonyára Majse, a Nebo hegyen, Ptennek kezéből — koekázta meg a rabbi a megjegyzést.

— Majd megtudod, Rabbi Tabbáj, hogy ki volt az.

— Szabad közelebről is megnéznem a menyország kapujának egy kulcsát?

— Szabad, — mondta az angyal.

Rabbi Tabbáj le is akasztott egy kulcsot s amikor idáig ért dlmában, felébredt. S oly boldogság szállta meg szent

lelkét, mely már idelelt is hallelujás menyország volt. Az a kulcs, amit az országúton talált volt s most féltő gonddal az inge alatt őrzött, szakasztott ugyanolyan kulcs volt, mint amilyent az angyal neki mutatott.

És hajszálnyira egy órával ezután meghalt Rabbi Tabbáj ben Hüllél, de úgy halt meg, hogy a menyország kulcsa még életében került a kezébe...

*
.. Így mesélte ezt apámnak nagyapám, az oroszvári szentéletű rabbi, aki maga is valahol olvashatta vagy valakitől hallhatta. S én, az unoka, átadom a nagy világnak, mert arra oktat ez a csodálatos történet, hogy nem az az igazi jó zsidó, aki csak magának az, de a világgal vajmi keveset törődik, hanem teljes értékű jó zsidó csak az lehet, aki életével a világnak is hasznára van. Aki nemcsak magáé él itenes életet és nemcsak szóval hirdeti az iteni tant, de példaadással és tettekkel is terjeszti: az az igazi cádik az Ur előtt.

CSERMELY GYULA

A burgenlandi zsidóság helyzete - Mi történik a hajón levő menekültekkel? -

(Kiküldött tudósítónktól.) Megírta a „Zsidó Ujság”, hogy a Köpcsényből Peczach ünnepén kiűzött zsidóságot egy dunai francia uszályon helyezték el ideiglenesen. A hajó 7—8 kilométer távolságra horgonyzik Rajka községtől; a Duna azon pontja valamivel távolabb van Pozsonytól. Rajkán külön bizottság alakult, mely a menekülteket rendszeresen élelmezi. Naponként kiszállítanak nekik reggelit, ebédet s vacsorát. (Szombatra sületet is kapnak.) Győrből, Mosonból és más helységekből ruhával látták el a menekülteket, akiknek száma 60-ra szaporodott és köztük van az ősz, tudós Párls köpcsényi főrabbi is, valamint kántor-metszője. A pozsonyi és rajkai zsidóság ellátta őket szalmazsákokkal, ágyn-

művel; Rajkáról kivittek székeket, asztalokat és egyéb szükséges berendezést.

A hatvan személy ellátása természetesen nagy feladat elé állította a kis rajkai hitközséget, Krausz főrabbi, a Löwin-, Reischer-, Deutsch-, Szendrovits családok, valamint a hitközség összes tagjai emberfeletti buzgalommal látják el nehéztisztüket. Minden hazai hitsorsos szent kötelessége a rajkai hitközséget ezen emberbaráti missziójában anyagilag támogatni.

A rajkaiak a menekültek szellemi táplálékáról is gondoskodnak és könnyeket esalt ki szemekből, amint láttuk, hogy a hajó férfi-lakossága mily buzgalommal bujja a szent foliánsokat és kultiválja az iteni Tant, mely a zsidóság élető eleme az évezredek hanyattatás háborgó tengerén...

*
Sopronkeresztur, Köpcsény és Lakompak zsidómentessé tétele után a többi községekben még megmaradt zsidóság, amint jelentettük május 4-re volt kiuta-

sítva, a terminust azonban meghosszabbították.

A 43 rononci (Rechnitz) menekült, akiket ideiglenesen beengedtek Jugoszláviába, a Zágráb melletti Eszradin községben van elhelyezve és a zsidó hitközségek gondoskodnak létfenntartásukról. Győri tudósítónk jelenti: Győr vármegye közigazgatási bizottságának ülésén Pintér László országgyűlési képviselő az országhatáron áttettek helyzetének tisztázását sürgette. Rámutatott arra, hogy a németek, azon a címen, hogy „engedély nélkül léptek magyar területre”, nem engedik többé vissza őket. A bizottság elhatározta, hogy sürgős feliratban kéri a kormányt, hogy a német hatóságokkal rendezze a határon áttettek helyzetét.

Genfből jelentik: Május 9-én hétfőn nyitották meg a népszövetség 101. ülését. A napirenden 21 pont szerepel, a 12-ik pont az osztrák menekültek problémája. Főként arról lesz szó, hogy a menekülteknek védelmet és nemzetközi segítséget nyújtsanak.

ארטה נשר
Karmel Friedmann
Pensió Józsefné
Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.
Elsőrendű villamos és autóbussz-
összeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett
folyóvizet szobák, elsőrangú — kivanatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK
Budapest, Király uca 28.
Telefon 125-004
Brillians, ékszerrek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás. — Szombat- és ünnepnap zárva.

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 59

— Most vidd ezt — mondta a császár — a kancellárhoz, egyebekben pedig azt ajánlom, hogy magad menj Stuttgartba és tárgyalj Kristóf herceggel. Hiszen tudod, hogy a német fejedelmek néha nem sokat törődnek császári rendeletekkel.

— Felséges Uram, a jószágos I'ten áldja meg és adjon gyógyulást, minden nap imádkozunk ezért.

— Köszönöm neked Joselin, de őszintén szólva nincs sok örömöm az életben. Sok baj ért. Amikor legelőször megjelentél nálam, akkor én fiatal ember voltam, te pedig már érett férfiú voltál, a következő évek eseményei jobban öregítettek, mint tégedet, ha csak lehet, kolostorba vonulok.

A császár hallgatott egy ideig, majd így szólalt meg: — I'ten veled, kedves Joselin. Valószínűleg sose találkoznunk többet. Imádkozzál ezentúl is értem.

Ezt tenni is fogom utolsó lehetésemig, Felséges Uram. szót R. Joselmann mélyen megrendülve a császár mélabús szavaitól és amikor ez kezét nyújtotta neki, ajkához vezette és akkor ellenállhatatlan könnyek fakadtak szeméből, amelyek a császár kezét megnedvesítették. A császár maga érezte, hogy szemei megnedvesülnek, elfordult, nem akarta a megatottságot mutatni és intett R. Joselmann felé bucsuzóul. Amikor R. Joselmann távozott, azt mondta környezetének a császár:

— Hűséges, őszinte, okos, bölcs, hamisságnélküli ember ez. Ha nem lett volna zsidó, hűségesebb tanácsadó nem találhattam volna nála.

R. Joselmann ezután a császári kancelláriában a legszívélyesebb fogadtatásra talált. Elmondotta *Obernburger* kancellárnak, hogy a császár azt a tanácsot adta neki, hogy személyesen tárgyaljon Stuttgartban, hogy a würtembergi herceggel tanácskozzék. De attól tart — mondotta —, hogy mint más zsidót, őt sem engedik be a hercegség területére. Ezért a kancellár kiállított neki egy császári kísérő levelet, amelynek értelmében ő és kísérete vám nélkül átmehessen a hercegség területén.

1551. márciusában indult neki az útnak R. Joselmann. Igen kellemetlen volt, hogy minden faluban feltartóztatták és csak a császári útlevelel felmutatása szerezte meg neki a szabad elvonulást. De így is komoly akadályok merültek fel Stuttgartban. A herceg kancellárja nem akarta fogadni. Ezért Augsburgba ment, ahol az ottani herceggel tárgyalta, majd onnan ajánlóleveleket kapott Würtembergbe, amíg végre megkezdődhettek a tárgyalások. Arról volt szó, vajjon az átvonuló zsidónak hogyan kell a vámot leróni. A lealázó adózásnak szelídebb módja volt az, amikor írást kaptak a vámról. Ez volt az „írási kísérlet”. Sokkal lealázóbb volt azonban az, hogy ha a zsidó egy városba jött, akkor melléje adtak egy öreg nőt, aki kísérte és ezért fizetni kellett neki 42 krajcárt. Néhol két katona kísérte, akiknek szintén fizetni kellett. Ennek a neve volt az „élő kísérlet”, amely igen költséges volt. A tárgyalások folyamán abban egyeztek meg, hogy a gazdag zsidó élő kísérletet kap, a szegény zsidó pedig írási kísérletet.

1551. augusztus hava volt már. Hatodikán, csütörtökön írták volna alá a szerződést és R. Joselmann levelet írt a hercegnek, melyben kéri, hogy ne halassza el a terminust, hogy végre elutazhasson Stuttgartból, mert péntek-

ken már nem utazhatna el a szombat közelsége miatt, szombaton pedig ő, vasárnap viszont a herceg nem írta alá. Ennek dacára a szerződés elhalasztódott augusztus 11-ére, keddre. Az érdekes akta, melyben „Joselin zsidó Rosheimból, mint a zsidóság parancsnoka” Kristóf würtembergi herceggel a szerződést hat hosszú pergamenten írva megkötötte, még ma is megvan a stuttgarti állami irattárban. A szerződésen — melyben a felek mint két uralkodó tárgyalnak — látható mindkettőjük bélyegzője és aláírása. Rabbi Joselmann aláírása így hangzik:

נאם יוסף בר גרשון י"ל המכונה יאומאן רושהיים נמיניר ירדן
בועלך-האביר כרין וויא אוכין גשריבין שטייט.

Átírva: „*N'üm Jajséf bar Gerson z. l. hamchüno Joseman Russheim, gemeiner Juden B'welch-haber, k'din wie oben g'schrieben steit*”. Magyarul: „Tanusítja Jozsef, Gerson fia, aki nevezetik Joseman Russheim, a közösségbe tömörült zsidók parancsnoka — úgy van, mint az aláírás fölött olvasható.”

Ez a szerződés az utolsó ténykedés, amelyről Rabbi Joselmannal kapcsolatban tudunk. Ő 73 éves volt ebben az időben és nem tudni pontosan meddig élt és hol van eltemetve. A hanai hitközség emlékkönyve, amidőn a nagy férfiúról megemlékezik és nevét Izrael nagyjai között — mint Rabbénü Gerson a diaszpóra világitója, Rasi, Rabbénü Tam — megemlíti, szintén elmulasztja halála dátumának és helyének megjelölését. Becslés szerint 1556-ban hunyt el, 78 éves korában.

Gyermekei közül kettőt ismer a zsidó történet: *Rabbi Jákaivot*, akitől a híres oxfordi könyvtárban héber kézirat maradt, továbbá *R. Majset*, aki nagy talmudtudós volt Frankfurtban. Utóbbi fia volt *R. Elíjöhü Baal Sém*, az „*Aderesz Elíjöhü*” kabbalisztikus mű szerzője, rabbiként működött Fulda, Hanau, Mainz, Friedberg és Worms városokban; utóbbi helyen hunyt el 1636-ban és a nagyhirű *Maharil* mellett nyugszik, sírköve ma is látható. R. Elíjöhü fiát dédnagyapja — történetünk hőse — után ugyancsak R. Joselmannnak hívták, ő a mainzi hitközségnek szeretetben álló tudós előimádkozója volt 40 éven át és 1670-ben hunyt el.

Ennyit jegyez fel a történelem a nagy Rabbi Joselmann családjáról. Magát R. Joselmann emlékére a hanai mazkir-könyv a köv. sorokban örökíti meg:

— *I'ten emlékezzék meg a fejedelem, az agg Rabbénü Jajséf ben Gerson Joselmann z. l. lelkéről, Avrohom, Jiczchok és Jákaiv lelkével együtt, mert sem tekintélyét, sem vagyonát nem sajnálta és mert életét is igen sokszor kockáztatta, hogy a zsidó közösségért, valamint egye-sékért közbenjárjon. Negyven évnél hosszabb ideig járt a királyok és fejedelmek udvarába és elhárított a zsidóság felől kiüzetéseket, elnyomatásokat, üldözéseket és öldökléseket. Ottalomleveleket szerzett a császár udvarában az egész német zsidóság számára. Mindezt nem fogadott el sem pénzt, sem jutalmat. Mindezt tette szeretetből I'ten és Izrael iránt. Ezért legyen túlvilágban része Izrael többi pásztorával és vezetőivel és lelke legyen befoglalva az élet szövetségébe a többi jámborokkal együtt, az üdvösség honába.*

Aki figyelemmel kísérte mindazt, amit elmondottunk a kiváló ember ténykedéséről, nem fogja túlzásnak mondani, amit a mazkir-könyv említ és megatottsággal fogja rámondani: *Omén!* (Vége.)

BECKERT HUGÓ paróka készítő specialista

Speciális kivitel! **VII. DOB-UTCA 27** Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártavékony széllel,
csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

A karcuság titka

EHRENTALNÉ (Geczovits Renée)

füzőszalon, Dohány-u. 39.

Telefon: 140-264.

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz Emajr, Ijor 13. III. Perek

Gyertyagyújtás (Bpest): 7.—

שבת kimenetele „: 8.—

—Csütörtök: Lag Boajmer —

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, sziveskedjenek az esedékes előfizetési díjat postafordultával beküldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— **Az országos rabbikollégium felhívásáról** említést tettünk lapunk múlt számában. Amint értesülünk, az egész országban mély áhítattal recitálták a felhívásban előirt különleges imákat hétfőn és csütörtökön. A felhívás egyébként azt írja elő a most folyó *séni-chamisi-séni* napokra és Erev Rajs-chajdes Szivonra, hogy a mindenütt elmondandó *szlichajsz*, ill. *Jajm Kipur-koton* imákon kívül mondjanak — reggel és este — *Ovinü Malkénüt* és egy-egy széfer Thillimet. Ezenkívül további intézkedésig **mindennap** legalább 5 fej. Thillim mondandó és utána a 119. zsoltárból a „*jiszroel sa-dáj krá szóton*” szavak betűivel kezdődő strófiák. Akik nem bőjtölnek, tartoznak a saját, valamint családtagjaik részére böjtmegváltás címén jótékonycokra adakozni. Ez Budapesten a hitközségnél fizetendő be. (Csekkszám: la 30.963.) Május 16-án, a második *séni* délután ½7-kor a mincha-ima keretében Sussmann rabbi drósót fog tartani a Kazinczy-templomban.

— **A bécsi rabbiszemináriumból** SA.-emberek elkoboztak mintegy 10.000 könyvet, közöttük számtalan értékes *széfert*.

— **A bpesti orth. leányegyletben** (Dob-utca 35. II.) f. hó 14-én szombaton d. u. ¼4-kor Moskovits Lea tart előadást.

— **Az ausztriai helyzet.** Bécsben felhagytak a zsidók elleni utcai kilengések, ami lényegesen enyhített a helyzetén. Ezzel szemben azonban az u. n. „hideg pogrom” lépett fel a zsidó kereskedelem ellen, ami azt jelenti, hogy árja nem merészel zsidó üzletbe lépni. A legesekélyebb amit egy ilyenvel megtesznek az, hogy egy lealázó szöveget tartalmazó bélyegzőt nyomnak a homlokára. A mérszáros- és trafik-jogokat megvonták a zsidóktól. — Alsó-, Felsőausztriában és Stájerországban, vidéken, katasztrófalissá alakult a zsidóság helyzete. Anélkül, hogy valamit magukkal vihetnének, felrakják őket teherautókra és kiteszik valamelyik határra; legjobb esetben Bécsbe viszik őket és aki megkísérli az otthonába való visszatérést, le lesz tartóztatva. A Mindenható könyörüljön meg!

— **A fehérvyarmati orth. hitközség** választásai: Dr. Vámos Antal elnök (egyhangulag), Winkler Zoltán alelnök, Grünfeld Vilmos gondnok, Gerendás Ábrahám pénztárnok, Berger Ármán ellenőr, Gottlieb Simon tb. jegyző. Választmány: Klein Béla, Grünbaum Dezső, Mátyás Adolf, Weisz Antal, Blau Dávid, Weisz Henrik, Mayer Sámuel, Goldstein Dezső, Mandel Herman, Farkas Simon stb.

— **Az abaujszántói orth. hitközség** tisztújítása: Weisz Gyula elnök, Feigenbaum Gyula és ifj. Blau Jenő alelnökök, Feldman Benjámin templomelőjáró, Öhlbaum József pénztárnok, Glück Rudolf ellenőr, Goldstein Zoltán gazda. Választmány: Blau Zoltán, Engel Péter, Flegmann Sámuel, dr. Fóti Adolf, Frankfurter Sámuel, Goldmann Lipót, Glück Jenő, Landsmann Ignác, dr. Linder Kálmán, dr. Moskovits Árpád, Roth Ignác, Rosenzweig Hermann, Schwartz Zsigmond, Waldmann Jakab.

— **Egy szaloniki-i zsidó magas kitüntetés.** Szaloniki-i távirat szerint Macedónia helytartója *Kyrimis* miniszter, Soustiel Ábrahám zsidó dohánymunkást a „munka díjával” tüntette ki. A díj egy aranyéremből és 3000 drachmából áll.

— **A gyöngyösi saszchevra** vasárnap rendezte saszc-szijümjét. Jungreis fő-rabbi a templomban magasba szárnyaló charifüsz- és magidüsz drósót tartott, majd újból kiosztották a traktátusokat áttanulmányozásra. Az esti szijümban ketten a főrabbin kívül Neufeld Jenő rabbi szólalt fel nagy hatással. A rendezés Grünfeld Zsigmond és Adler Dávid újonnan megválasztott gabek ügyvezgalmát dicséri.

— **Imaházfelavatás.** Braun Izrael egy-leti rabbi Szövetség-utca 43. alatti imaházát e hó 1-én az Izabella-u. 36. sz. alá (I. emelet) helyezte át. Ez ünnepléses felavatás az elmúlt szombaton volt, amidőn számosan keresték fel szerencsekívánataikkal a fővárosszerte. Jeles hit-szónok hírében álló, népszerűségnek örvendő rabbit és imaházát.

— **Célt tévesztett, zsidók elleni pokol-géptámadás.** Varsóból jelentik: A „Havas” jelentése szerint a május elsejei ünnepek alkalmával Lengyelországban több incidens történt. Varsóban délelőtt 11 óra felé pokolgép robbant egy a város északi negyedében fekvő uccában, nek kellett volna felvonulnia. A menet az ahol az eredeti terv szerint zsidó menet-utolsó pillanatban útirányt változtatott, úgy, hogy a bomba szilánkjai csak két járókelőt sebesítettek meg.

— **Halál a hajón.** A Tel-Aviv—Konstanza között közlekedő „Polonia” gőz-sön váratlanul elhunyt Grün Mór 42 éves kolozsvári orth. hitk. tag, a „Familia” kenyérgyár egyik tulajdonosa. Az elhunyt, felesége és két sógora társaságában április 6-án utazott Palesztinába, ahol a Peszachot kedélyes, víg hangulatban töltötték. eKden, e hó 3-án délután a társaság Tel-Avivban hajóra szállott, kitünő, jó egészségben. A hajó délután ¼4 órakor kifutott az öbölből és amikor néhány mérföldnyire voltak a parttól, délután 5 óra tájban a tenger viharzani kezdett. Grün Mór rosszullettől panaszkodott, mire felesége lekísérte a közös kabinba. Éjfél felé több ízben hányinger vett rajta erőt, de nem panaszkodott. Egy óra tájban már ágyban volt, erős hányingert kapott, amit köhögési roham követett. A kétségbeesett asszony felköltötte fivéreit és az orvost, aki injekciót adott az eszméletét vesztett betegnek és néhány percig mellette ült, majd szomorúan jelentette a beállott halált. Az orvos feltevése szerint szívszélhűdés áldozata lett. Holttestét behalzsamozták és Konstanzáról Kolozsvárra szállították, ahol f. hó 10-én temették örösi részvétellel.

Eredeti angol szövet-
különlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 4. — Szombaton zárva

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHULER
BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79



CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P.azonfelül soronkint 1 P)

Sussmann Mirjam, Sussmann Viktor rabbi leánya Lag-boajmerkor 1/2 óra-kor tartja esküvőjét a Kazinczy-templomban *Deutsch Akibával*, *Deutsch Mózes* szabadkai főrabbi fiával.

Rewitz Ilonka Paks, Klein Jenő Szombathely jegyesek.

Eisenberger Sárkát Sátoraljaújhely, eljegyezte Glück Jenő Edeleny. M.k.é.h. Szender Janka Nagyszöllős, Farkas Arthur Makó jegyesek.

Reich Margitkát, Reich Salamon z. l. leányát Bpest, eljegyezte Blau I. Sándor Vásárosnamény.

Ózv. Elefánt Miklósné szül. Bolman Etelka Sárospatak-Cigánd és Kellner Mór Kisvárdai házasságot kötöttek.

Alt Hildának Kluger Manó urral való eljegyzéséhez szívélyesen gratulálunk.

Bpesti Orth. Izr. Leányegylet.

Brillánsékszerek olcsón, elsőrendű aranyárúak, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI. Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőszedet.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

BENŐSÜLÉSRE keresünk ügyes, szorgalmas, perfekt fakereskedőt, dunántúli detailüzlet vezetésére. Jelige: „Fiatallány”.

CSERÉBE adnám leányomat Bpestre, csakis leányért orth. uricsaládhoz. Elsőrendű ellátással. Jelige: „Tiszparti városba.”

MEGÉLHETÉSSEL bírő 59 éves özvegy talmidchóhom elvenne chósev gyermektelen özvegyasszonyt vagy leányt 45-50-ig. Jelige: „Chósev”.

VALLÁSOS, megbízható szombattartó fiatalember bármely állást elvállalna Bpestben. Cím: Heisler Elemér, Dob-u. 14. fsz. 19.

BORKEZELÉSHEZ és palackozáshoz elhelyezkedne, külföldön hosszabb ideig dolgozott szakember. Cím válaszlappal a kiadóban.

NYOMDÁSZ gyakorlattal bírő szedő-, gépmester-gyorsajtókezelő, állást változtatna. Jelige: „Szakértő”.

VALLÁSOS uricsaládból származó jugoszláviai nagykereskedő hasonló családból nőülne. Leveleket „30.000” jelige alatt továbbít a kiadóhivatal.

Értesítjük t. vevőinket,

hogymég az alábbi
fajta húskonzervek
vannak raktáron,
melyek teljesen
fogyasztásra kész
állapotban vannak
és csupán
felmelegítendőek:

Borjusült
Borjupörkölt
Marhasült
Marhagulyás
Bécsi virsli (5 pár)
Töltöttpaprika
Májpástétom

Skrek Lipót

r. t.

orth. **כשר**
szalámi és
konzervgyár

Budapest VII. Dob-u. 27

Tel: 142-417, 145-370.

KERESTETIK *chazajr-bócher müflog, maszmid v'joré, somájim*. Főrabbi, Hajdusámson.

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700 m.) Május 15-én megnyílik a Joli-villában az orth. kóser penzió. Kívánatra prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-utca 6.

JÓ CSALÁDBÓL való 18 éves, négy középiskolát és kereskedelmi tanfolyamot végzett volt bócher, könyvelési gyakorlatnak elhelyezkedne, egy-két gyermek tanítását is elvállalja. Cím megtudható: Reich Bernátnál, Tokaj.

Jelígés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

UJ ÖLTÖNYT jutányosan elkészít, ruhafordítást szakzerűen divatosan elvégez: Fischer Arthur okl. szabómeister, Bpest, Király-u. 29. II. 22. (Szombaton zárva)

KIADÓ két egymásba nyíló csinosan butorozott ujonnan festett és cíánózott erkélyes utcai szoba. Egyenként is. „Olcsó” jelige.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalma (barmiczóv, chaszene, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekládése ellenében, *psettlit külön díjazással*, diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bpest, Izabella-u. 36.*

25 ÉVES fiamnak, művelt, *ben-tajró*, jó iparral és jelentékeny saját megtakarított tőkével rendelkezik, megfelelő partit keresek. Jelige: „10-12.000”.

MÁTRAFÜRED legszebb helyén megnyílik az ismert *Mandl orth. kóser penzió* és étkezde, a strand közelében. Autóbusztól 1 perc a fenyvesben. Olcsó előszezon árak.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

KERESEK kisebb családomhoz megbízható, perfekt, vallásos szakácsnét, ki házvezetési teendőket is végzi. Cseléd van. Igénymegjelölés mellett eddigi működés közlendő. Schwarz József, Sárvár.

GABELLA- és mikvefűrdőjegyek pontos, megbízható fűzet- és sorszámozással, 14-féle színű papíron, 100 lapos tömbökbe fűzve; anyakönyvi kivonatok, *keszűbek* finom fehér papíron nyomtatva kaphatók: Schwarz Lipót könyvnyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

paróka-készítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatal: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-96.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-255-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein Dezső: A huszonnegyedik órában

Jobb későn, mint soha, mondja a régi magyar közmondás. *A huszonnegyedik órában* rántotta vissza az új kormány az országot az örvény szélére. Mert már ott állottunk! Hála az évek óta fűtött felekezeti- és osztályzatásnak, amit a politikai desperádók sátáni munkája mindig szélesebb talajba vetett, hogy azal megmérgezze ennek az amugy is sokat szenvedett országnak közvéleményét. Micsoda alpári hangnemben uszítottak ezek a zsidóság ellen! Külföldi propagandafüzetekből ellesett demagóg jelszavakkal bódították a műveletlen tömeget, diszkreditálni akartak mindenkit, aki az alkotmányos gondolat, a jog és igazság mellett foglalt állást.

Hogyan lehetett nálunk a büntetőtörvénykönyv *szembevgyorgásával* ezt a *lázító munkát* évekig büntetlenül folytatni: *mindenki előtt rejtelet marad*. No, de most már ne rekrimináljunk és adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy ha a huszonnegyedik órában is, de végre mégis kaptunk egy jó magyarokból álló keményöklü kormányt, amely alaposan likvidálni óhajtja az élősködő szerencselovagok aknamunkáját és leszámol azokkal a kétes elemekkel, amelyek bolszevista módon már előre felosztották maguk között a hivatalokat, gyárüzemeket, üzleteket, mások becsületes munkával szerzett pozícióját és vagyonát. Elvégre ideig-óráig táncolhat valaki a fejetetején, de huzamosabban ezt nem lehet — mondta a jó öreg *Eötvös Károly*. Ez áll kétszeresen a nemzetre nézve is. Különösen a becsületes szentiszta magyarokra, akikre vonatkozik a költő szava: „a nagy világ e kívül nincsen számokra hely.” Itt áll a büszke, jólelkű magyar nemzet ezer év óta egyedül a világban, de mindig becsületben! Ezt a nagy erkölcsi tőkét nem szabad kockára tenni holmi politikai fantaszta és stréberek nemzetellenes felforgató törekvései miatt.

A tatárjárást és mohácsi vést kibirta az ország és utána ismét lábra állt, de a most készült hazaárulást oly pusztulás

követte volna, amelyből soha feltámadás nem lenne. Ezt jól tudják az ország jövőjéért komolyan aggódo becsületes politikusok és ezért álltak sarkukra, hogy *megálljt* kiáltssanak annak a kétes értékű, hazát áruló társaságnak, amely földalatti aknamunkával dolgozott eddig a haza romlásán. Reméljük, rátiporunk a hydra fejére és nem lehet tovább büntetlenül idegen eszméknek és külföldi irányításoknak propagandát csinálni. Az ellenzéki politikusokon kívül is még vannak szép számmal régi vágású politikusok, a *Jankovich Bélák*, *Hegedűs Lorántok*, *Balogh Jenők*, *Besseney Zénók* és *Zsitvay Tiborok*, a nagy *Apponyi méltó* fia és sokan mások, akik az utolsó órában emelték fel tiltakozó szavukat a nemzetbontó machinációk szigorú megfékezésére. És így sikerült a lagymatag kormány helyébe egy erősebb miniszterelnök vezetésével a belügyminisztert kapnunk, aki nemcsak elsőrendű jogász és közigazgatási szakember, hanem a dunántúli igazságszerető és keménykezü politikusok közül való. Reméljük, hogy a belügyminiszter úr a „felelőtlen elemek” dzsungeljében kemény kézzel fog alapos rendet teremteni.

Egyelőre azonban mi zsidók maradtunk szenvedő alanyai és áldozatai a mult kormány gyengeségének, amely a feje fölé hagyta nőni a szélsőséges elemeket és engedett azok túlzott követeléseinek. *Megkaptuk az ország erkölcsi és anyagi kárára az úgynevezett zsidótörvényt, amely a polgári jogegyenlőség valóságos arculapása és az ország zsidóságának egyötödét kenyértelessé teszi.* Megkaptuk a rituális vágatás betiltásának rendelkezését, amely a vallásához hit zsidóság élelmészét nehezíti meg és belőlük vegetáriánusokat nevel; egyúttal súlyosan megrázkódtatta a zsidó hitközségek existenciális alapját; amellel mérhetetlen anyagi kárt okoz az ország állattenyésztésének illetve a vágómarhák áralakulásának is.

Hogy emellett külpolitikailag, különö-

sen a művelt nyugati demokratikus államokban hogyan fogják fel ezeket a legszerencsétlenebb időben inaugurált kormányintézkedéseket, abból is kitűnik, hogy a zsidótörvény javaslatának benyújtása után pengőnk külföldön lényeges veszteséget szenvedett, az új kormány óta azonban ismét felfelé tendál. Az eucharisztikus kongresszustól is igen sok bejelentett résztvevni akarót az utazástól visszatartott, mint ezt illetékes helyen szomorúan konstataálták. Sikerült tehát — ha átmenetileg is — a szélsőséges rendbontóknak, az országnak súlyos erkölcsi és anyagi kárt okozni, aminek kireparálása az új kormány első és legfontosabb feladata. Ha a jelek nem csalnak, sikerülni fog erélyes fellépéssel ennek a feladatnak megfelelni.

Azonban súlyos leltári hagyatéként átvette a régi kormánytól itt maradt zsidótörvényt, amelynek életbeléptetése és végrehajtási utasítása egyelőre még nincs napirenden. Ezt még be kell várunk. A törvényesen bevett felekezetiüket vérig sértő szerencsétlen javaslatot tulajdonképpen tetszetős spanyolfalként tolták előre a szélsőségesek, amely mögött azonban egyéb, az egyetemes magyar nemzetre nézve még sokkal veszedelmesebb forradalmi célkitűzések húzódtak meg. Mindezt a huszonnegyedik órában fedezték fel az ország jövőjéért aggódo becsületes magyar államférfiak és a gyerme vezetési félretolásával helyet követeltek egy erélyes kormány részére, ami a legutolsó pillanatban sikerült is.

A hazai közvélemény megkönnyebbülten fellélekzett az őrségváltás hatása alatt. A nyomott idegekre az új kormányelnök és belügyminiszter határozott és férfias beköszöntő beszédei jótékony hatást gyakoroltak. Ez az őrségváltás volt az igazi májusi eső, amely az ország konszolidációját feltő becsületes polgárok millióira felekezeti különbség nélkül üdítően hatott és amely ha kissé későn is, de még a huszonnegyedik órában is jókor érezte áldásos hatását.